

ЕВРОПЕЙСКАТА КОНВЕНЦИЯ ЗА ЗАЩИТА ПРАВАТА НА ЧОВЕКА
И ХАРТАТА НА ОСНОВНИТЕ ПРАВА: ДВА ПЪТЯ КЪМ ЕДНА ОБЩА ЦЕЛ*Александра Вълчева*THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS AND THE EU CHARTER
OF FUNDAMENTAL RIGHTS: TWO ROADS TO ONE COMMON GOAL*Aleksandra Valcheva*

Abstract: *The established level of protection of basic human rights and freedoms is a key indicator of democracy and the rule of law in every European country. For decades, the Council of Europe, the European Union and the governments of the member states have pursued a consistent policy of creating and implementing various legal instruments to guarantee the fulfillment of this indicator. It is in implementation of this policy that the European Convention for the Protection of Human Rights and the Charter of Fundamental Rights of the EU were adopted: two fundamental acts that fundamentally changed the legal systems of the countries in Europe. Although adopted in different systems, these two acts pursue a common goal: achieving real protection of fundamental human rights and freedoms. This report presents a brief analysis of the stated common goal of the two acts and its practical implementation through the judicial activities of the European Court of Human Rights and the Court of Justice of the EU.*

Keywords: *European Convention on Protection of Human Rights; EU Charter of Fundamental Rights; fundamental human rights; European Court of Human Rights; Court of Justice of the EU.*

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Основна характеристика на правова-та държава е зачитането на основополагащи принципи, които са залегнали във всички конституционни системи на държавите – членки на ЕС и Съвета на Европа¹. Основните сред тях са принципът за върховенство на закона, принципът на законността, принципът за независим и ефективен съдебен контрол, **принципът за зачитане на основните права и свободи на човека**, принципът за равенство и други. Първата стъпка за реалното прилагане на изброените принципи е регламентиране-

то им в изрични актове, приети в рамките на ЕС, Съвета на Европа и държавите – членки. Втората стъпка е учредяването на правораздавателни юрисдикции на международно, европейско и национално равнище, които да следят за тяхното спазване от задължените правни субекти. Посочените две стъпки са успешно реализирани от Съвета на Европа, Европейския съюз и държавите членки. Доказателство за този подход е приемането на **Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи от Съвета на Европа (ЕКЗПЧОС, ЕКПЧ, Кон-**

¹ Европейска комисия, Приложения към Съобщение на Комисията до Европейския парламент и до Съвета. Нова уредба на ЕС за укрепване на принципите на правова държава, Страсбург, 11.3.2014. COM (2014) 158 final, с. 1

венцията)² и Хартата на основните права на ЕС (ХОПЕС)³. Тези два фундаментални акта стоят в основата на системите за закрила на човешките права и свободи, изградени в рамките на Съвета на Европа и ЕС, както и в националните правни системи на държавите членки.

Европейската конвенция за правата на човека е основният международен универсален договор за закрила на човешките права и свободи в Европа. Той е подписан през 1950 г. в Рим от дванадесетте държави членки на Съвета на Европа и влиза в сила на 3 септември 1953 г., създавайки редица правнообвързващи задължения за тях. ЕКПЧ се базира на Всеобщата декларация за правата на човека от 1948 г.⁴ и регламентира закрилата на широк списък човешки права и свободи. Такива са например: правото на живот по чл. 2 от ЕКПЧ; забраната на изтезанията по чл. 3 от ЕКПЧ; правото на свобода и сигурност по чл. 5 от ЕКПЧ; правото на справедлив съдебен процес по чл. 6 от ЕКПЧ; правото на зачитане на личния и семейния живот по чл. 8 от ЕКПЧ; свободата на мисълта, съвестта и религията по чл. 9 от ЕКПЧ; правото на свобода на изразяването на мнение по чл. 10 от ЕКПЧ; правото на ефективни правни средства за защита по чл. 13 ЕКПЧ; забраната на дискриминация по чл. 14 ЕКПЧ и други основни права и свободи. ЕКПЧ е в сила за Република България от 7 септември 1992г.⁵ и от този момент страната ни има задължение да зачита регламентираните в Конвенцията основни човешки права и свободи.

Освен изричното регламентиране на фундаменталните човешки права, с ЕКПЧ е създаден и наднационален правораздавателен орган, който осъществява контрол върху

изпълнението на задълженията на държавите – страни по Конвенцията, а именно: **Европейският съд по правата на човека (ЕСПЧ)**.

В правната система на ЕС, основният акт за закрила на човешките права и свободи, е **Хартата на основните права в ЕС от 7 декември 2000г.** След приемането на Договора от Лисабон, ХОПЕС има същата юридическа сила като на учредителните договори, т.е. правнообвързващо действие за държавите – членки на ЕС. По силата на разпоредбите на ХОПЕС закрила получават редица граждански, политически, икономически и социални права, както и права от т.нар. „ново поколение“. Такива са например: правото на живот по чл. 2 от ХОПЕС; правото на неприкосновеност на личността по чл. 3 от ХОПЕС; забраната на изтезанията и на нечовешкото или унижително отношение или наказание по чл. 4 от ХОПЕС; правото на свобода и сигурност по чл. 6 от ХОПЕС; зачитане на личния и семейния живот по чл. 7 от ХОПЕС; правото на встъпване в брак и право на създаване на семейство по чл. 9 от ХОПЕС; правото на свобода на мисълта, съвестта и религията по чл.10 от ХОПЕС; свободата на изразяване на мнение и свободата на информация по чл. 11 от ХОПЕС; правото на собственост по чл. 17 от ХОПЕС; равенството пред закона по чл. 20 от ХОПЕС; правото на здраве по чл. 35 от ХОПЕС и други основни права.

II. ЕВРОПЕЙСКАТА КОНВЕНЦИЯ ЗА ЗАЩИТА ПРАВАТА НА ЧОВЕКА И ХАРТАТА НА ОСНОВНИТЕ ПРАВА: ДВА ПЪТЯ КЪМ ЕДНА ОБЩА ЦЕЛ

Съветът на Европа и ЕС от десетилетия се стремят да гарантират закрилата на човешките права и свободи на най – високо

² Council of Europe, European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, as amended by Protocols Nos. 11 and 14, 4 November 1950, ETS 5, <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3b04.html>

³ European Union, Charter of Fundamental Rights of the European Union, 26 October 2012, 2012/C 326/02, <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3b70.html>

⁴ UN General Assembly, Universal Declaration of Human Rights, 10 December 1948, 217 A (III), <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3712c.html>

⁵ Ратифицирана със закон, приет от Народното събрание на 31 юли 1992 г. – ДВ, бр. 66 от 1992 г. В сила за Република България от 7 септември 1992 г.), Допълнена с Протокол № 2 от 06.05.1963 г., изменена с Протокол № 3 от 06.05.1963 г., Протокол № 5 от 20.01.1966 г., Протокол № 8 от 19.03.1985 г., Обн. ДВ. бр. 80 от 2 октомври 1992 г., изм. ДВ. бр.137 от 20 ноември 1998 г., попр. ДВ. бр. 97 от 9 ноември 1999 г., изм. ДВ. бр. 38 от 21 май 2010 г.

ниво. Именно поради тази причина са създадени ЕКПЧ и ХОПЕС. Основна роля за ефективното прилагане на разпоредбите на двата акта имат **Европейският съд по правата на човека и Съдът на ЕС**. Дейността на тези съдилища оказва силно въздействие върху развитието на правните системи и допринася значително за реалното спазване на посочените договори. Тяхното въздействие се открива най – ясно в становищата и заключенията на двете правораздателни юрисдикции, изложени в техните съдебни актове. Така например, в практиката си по български дела, ЕСПЧ е установявал неведнъж нарушения на редица разпоредби на Конвенцията. В този смисъл, в решението си от 11 май 2021г. по делото *Yocheva and Ganeva v. Bulgaria*⁶, ЕСПЧ констатира **нарушение на чл. 14, във връзка с чл. 8 от ЕКПЧ**. В делото се анализира „*дискриминационна разпоредба в закон и обединява две самостоятелни жалби на самотни майки, на които социалните служби отказват да отпуснат семейни помощи за родените от тях деца на основание Закона за семейните помощи за деца, тъй като не отговарят на изискванията да са деца „с един жив родител“ (тълкувано от властите като изискване те да са припознати от бащите си, след което последните да са починали – чл. 7, ал. 9)*. Решението е класифицирано във второ ниво по значимост, което свидетелства за сериозността на проблемите, третираны в него. Изпълнението на т.нар. общи мерки от страна на България предполага задължителни 250 промени в законодателството, които следват от него и произтичат от задълженията, вменени на държавите по силата на чл. 1 от Европейската конвенция.“⁷ ЕСПЧ не

веднъж е заявявал, че „*правото в областта на дискриминацията забранява различното третиране на лица или групи лица в еднакво положение, както и еднаквото третиране на лица или групи лица в различно положение.*“⁸

I. В правото на ЕС забраната за дискриминация е изрично прогласена в чл. 21 от ХОПЕС и други европейски актове⁹. Съдът на ЕС (СЕС) е анализирал в практиката си редица нарушения на антидискриминационното право на ЕС, което забранява допускане на пряка и/или непряка дискриминация. Така например, в Решение от 13 януари 2004 г. по дело *Allonby срещу Accrington & Rossendale College* и други, СЕС установява нарушение на антидискриминационното законодателство, тъй като колежът, в който ищцата е работила като преподавател, не е продължил срокът на нейния трудов договор¹⁰. Друг пример е делото *Richards*, в което СЕС разглежда казусът на жена от Англия, която се подлага на хирургическа операция за смяна на пола (в мъжки пол)¹¹. След извършване на операцията, жената подава документи за упражняване на правото си за придобиване на пенсия за осигурителен стаж и възраст, но получава отказ от компетентния държавен орган, който приема, че в посоченото производството ищцата следва да отговори на предпоставките за пенсиониране на мъжете в страната. В решението си по делото обаче СЕС приема, че след като в националното право е установена правна възможност едно лице да промени пола си, то в пенсионното производство ищцата следва да отговаря на изискванията, приложими за лица от женски пол. Предвид изложеното, СЕС приема, че е допуснато дискриминационно отношение, което се изразява

⁶ ECHR, Case of *Yocheva and Ganeva v. Bulgaria*, Judgment of 11 May 2021, Applications Nos. 18592/15 and 43863/15.

⁷ Омбудсман на Република България, Годишен доклад на Омбудсмана, март 2022, с. 249–250

⁸ ECHR, Case of *Hoogendijk v. the Netherlands*, Judgment of 6 January 2005, Application No. 58641/00.

⁹ Директива 2000/43/ЕО на Съвета от 29 юни 2000 година относно прилагане на принципа на равно третиране на лица без разлика на расата или етническия произход, ОВ L 180, 19.7.2000, р. 22.

¹⁰ СЕС, Решение от 13 януари 2004 г. по дело *Allonby срещу Accrington & Rossendale College* и други, С-256/01; Съвет на Европа, Агенция на Европейския съюз за основните права, Наръчник по европейско право в областта на дискриминацията, 2011

¹¹ СЕО, Решение от 27 април 2006 г. по дело *Richards срещу Secretary of State for Work and Pensions*, С-423/04; Други решения в тази насока: СЕС, Решение от 8 ноември 1990 г. по дело *Dekker срещу Stichting Vormingscentrum voor Jong Volwassenen (VJV Centrum) Plus*, С-177/88; СЕО, Решение от 14 юли 1994г. по дело *Webb срещу EMO Air Cargo (UK) Ltd*, С-32/93

в по-неблагоприятно третиране на ищцата в сравнение с останалите жени в страната, тъй като за нея е определена по-висока пенсионна възраст. Друг пример е делото Coleman срещу Attridge Law и Steve Law, в което СЕС приема, че спрямо жалбоподателката е допусната дискриминация и тормоз, основани на увреждането на детето ѝ¹².

Анализът на практиката на ЕСПЧ показва, че Република България е осъждана многократно и заради допуснати нарушения на правата на гражданите в наказателни производства от страна на органите на съдебната власт: съд, прокуратура и следствие, или от органите на МВР. Така например, на 14 януари 2021 г. на страницата на Европейският съд бе обявено решение по допустимост, постановено на 8 декември 2020 г. по делото Aleksandar NEŠKOVIĆ срещу България¹³, което заслужава особено внимание, тъй като основанието за недопустимост се извежда от непредставянето на аргументи за нарушаване на ЕКПЧ в хода на производството пред националния съд¹⁴. Българската държава е осъждана системно и заради лошите условия на живот в пенитенциарните заведения в страната. Така например, на 20 март ЕСПЧ обяви четири решения по български дела, като във всяка от тях ЕСПЧ установи, че са допуснати нарушения на разпоредби от ЕКПЧ.

Две от тях са по повод лошите материални условия в Пазарджишкия и Бургаския затвор за периода преди 2017 г. (когато с измененията в ЗИНЗС бе предвидено компенсаторно вътрешноправно средство за защита) – Iliev v. Bulgaria¹⁵ и Pogosyan–Ahenobarb v. Bulgaria (Application no. 65417/16)¹⁶. Съдът установява нарушения на чл. 3 по първото дело, тъй като “българските съдилища отхвърлят предявения иск по ЗОДОВ на жалбоподателя, приемайки, че макар и да не е имал самостоятелен санитарен възел, жалбоподателят е бил извеждан три пъти на ден до тоалетна и не било доказано по несъмнен начин, че бил използвал кофа за своите нужди в килията. По втората жалба е установено нарушение поради твърде niskия размер на присъденото от националния съд обезщетение във връзка със същото оплакване”¹⁷.

Нарушение на чл. 3 от ЕКПЧ от страна на Р. България е установено и в Решението на ЕСПЧ от 2 февруари 2021 г. по делото X and Others v. Bulgaria¹⁸. В този казус нарушението се изразява в осъществени актове на сексуална злоупотреба в дом за деца, лишени от родителски грижи.

Изключително често се допускат нарушения и на чл. 6 и чл. 13 от ЕКПЧ както от страна на Р. България, така и от другите държави членки¹⁹. Посочените

¹² СЕС, Решение от 17 юли 2008 г. по дело Coleman срещу Attridge Law и Steve Law, C-303/06

¹³ ECHR, Case of Aleksandar Nešković v. Bulgaria, Judgment of 8 December 2020, Application No. 36803/11

¹⁴ Цит. Омбудсман на Република България, Годишен доклад на Омбудсмана, март 2022, с. 248; <https://defakto.bg/2021/01/19/%D0%BD%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D1%82%D0%BE-%D0%BD%D0%B0-%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%83%D1%88e%D0%BD%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0-%D0%BF%D0%BE-%D0%BA%D0%BE/>

¹⁵ ECHR, Case of Iliev v. Bulgaria, Judgment of 20 April 2021, Application No. 63254/16

¹⁶ ECHR, Case of Pogosyan–Ahenobarb v. Bulgaria, Judgment of 20 April 2021, Application No. 65417/16; Цит. Омбудсман на Република България, Годишен доклад на Омбудсмана, март 2022, с. 248–249

¹⁷ Цит. Омбудсман на Република България, Годишен доклад на Омбудсмана, март 2022, с. 248–249

¹⁸ ECHR, Case of X and Others v. Bulgaria, Judgment of 2 February 2021, Application No. 22457/16; Цит. Омбудсман на Република България, Годишен доклад на Омбудсмана, март 2022, **С. 248–24**

¹⁹ Христовова, М. Дисертационен труд на тема „Право на справедлив съдебен процес: в международните конвенции в практиката на международните съдилища“, за присъждане на ОНС „Доктор по право“, ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски“, 2018; Христовова, М. Въздействие на Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи върху българската правна уредба: правото на справедлив процес в разумен срок“ – Сборник доклади от международна научна конференция „Въздействието на международното право и на правото на ЕС върху българската правна система“, ЮФ на УНСС, 22 ноември 2018г., Изд. Комплекс – УНСС, София, 2019, с. 353–365; Христовова, М. Понятието за справедлив

разпоредби регламентират съответно правото на справедлив съдебен процес и правото на ефективни правни средства за защита, които са защитени и в разпоредбите на ХОПЕС. Примери от практиката на ЕСПЧ, в които са установени нарушения на посочените разпоредби са делата Ганчев срещу България²⁰, Йордан Йорданов и други срещу България²¹, Димитров и Хамънов срещу България²². По последното дело ЕСПЧ приема, че са допуснати нарушения на чл.6 ЕКПЧ относно разумния срок и на чл.13 ЕКПЧ поради липсата на вътрешноправно ефективно средство в Р. България, което да позволява компенсация²³.

От практиката на СЕС, пример за установено нарушение на чл.47 от ХОПЕС, е делото Schrems, в което съдът заявява, че „правна уредба, в която не се предвижда никаква възможност правният субект да използва правни средства за защита, за да получи достъп до засягащи го лични данни или да поправи или заличи такива данни, не зачита същественото съдържание на основното право на ефективна съдебна защита, признато в член 47 от Хартата.“²⁴

Примерите за нарушения на други разпоредби на ЕКПЧ и ХОПЕС са многобройни и са обект на много научни изследвания в правната доктрина.

III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Положителното въздействие на ЕКПЧ и ХОПЕС, върху развитието на закрилата на правата на човека и основните свободи в Европа, е безусловно и непротиворечиво. Очевидно е че, тези два важни акта преследват една обща цел, а именно: гарантиране на ви-

сока защита на правата на човека и основните свободи в Европа. Конвенцията, като основополагащ универсален международен договор за постигане на посочената защита, признава основни права, които представляват общи принципи на правото на ЕС и следователно изпълняват ключова роля в правната система на ЕС²⁵. От съдържанието на ХОПЕС е видно, че тя регламентира основни права и свободи, които вече са гарантирани в ЕКПЧ. Хартата на основните права на ЕС дори разширява списъкът на закриляни човешки права. Изложеното потвърждава тясната връзка и общата цел на двата акта. Отделно от това, за правилното прилагане на анализирани договори, както е представено по – горе в доклада, ключова роля имат ЕСПЧ и СЕС. Тяхната правораздавателната дейност допринася за подобряване на националните правни системи и за разширяване на защитата на човешките права и свободи в Европа. Чрез този подход на създаване на изрични договори за закрила на правата на човека и юрисдикции, които да следят за правилното им изпълнение от задължените правни субекти, Европейският съюз и Съветът на Европа постигат общата си задача: осигуряване на върховенство на правото и зачитане и уважение на основните човешки права и свободи.

Публикацията съдържа резултати от изследване, финансирано със средства от целева субсидия за НИД на УНСС по договор No НИД НИ-2/2022/Б. This work contains results of a study that was financially supported by the University of National and

съдебен процес според Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи. Научни трудове на Института за държавата и правото, БАН, Том XIII, София, 2015 г., с. 246–252

²⁰ 20 ECHR, Case of Ganchev v. Bulgaria, Judgment of 12 April 2007, Application No. 57855/00

²¹ 21 ECHR, Case of Ivan Yordanov and Others against Bulgaria, Judgment of 2 July 2009, Application No. 23530/02

²² 22 ECHR, Case of Dimitrov and Hamaanov v. Bulgaria, Judgment of 10 May 2011, Applications Nos. 48059/06 and 2708/09

²³23 Попова, Е. Практика по чл.13 ЕКПЧ, Документ създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Националния институт на правосъдието и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора, С., 2014

²⁴ 24 ECLI, Judgment of the Court (Grand Chamber) of 6 October 2015, Maximillian Schrems v. Data Protection Commissioner.

²⁵ 25 Европейски общности (2012 г.), Консолидирана версия на Договора на Европейския съюз (ДЕС) (ОВ С 326, 26.10.2012 г.), член 6, параграф 3.

**World Economy's Research Programme
(Research Grant No. 2/2022).**

БИБЛИОГРАФИЯ / REFERENCES

1. Европейска комисия, Приложения към Съобщение на Комисията до Европейския парламент и до Съвета. Нова уредба на ЕС за укрепване на принципите на правовата държава, Страсбург, 11.3.2014. COM (2014) 158 final;

2. ЕКЗПЧОС, Ратифицирана със закон, приет от Народното събрание на 31 юли 1992г. - ДВ, бр. 66 от 1992г. В сила за Република България от 7 септември 1992г.), Допълнена с Протокол № 2 от 06.05.1963г., изменена с Протокол № 3 от 06.05.1963г., Протокол № 5 от 20.01.1966г., Протокол № 8 от 19.03.1985г., Обн. ДВ. бр.80 от 2 Октомври 1992г., изм. ДВ. бр.137 от 20 Ноември 1998г., попр. ДВ. бр.97 от 9 Ноември 1999г., изм. ДВ. бр.38 от 21 Май 2010г.;

3. Омбудсман на Република България, Годишен доклад на Омбудсмана, март 2022;

4. Попова, Е. Практика по чл.13 ЕКПЧ, Документ създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Националния институт на правосъдието и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора, С., 2014;

5. CEO, Решение от 27 април 2006 г. по дело Richards срещу Secretary of State for Work and Pensions, C-423/04;

6. СЕС, Решение от 8 ноември 1990 г. по дело Dekker срещу Stichting Vormingscentrum voor Jong Volwassenen (VJV

7. CEO, Решение от 14 юли 1994г. по дело Webb срещу EMO Air Cargo (UK) Ltd, C-32/93;

8. СЕС, Решение от 17 юли 2008 г. по дело Coleman срещу Attridge Law и Steve Law, C-303/06;

9. Христовова, М. Дисертационен труд на тема „Право на справедлив съдебен процес: в международните конвенции в практиката на международнит съдилища“, за присъждане на ОНС „Доктор по право“, ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски“, 2018;

10. Христовова, М. Въздействие на Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи върху българската правна уредба: правото на справедлив процес в разумен срок“- Сборник доклади от международна научна конференция „Въздействието на международното право и на правото на ЕС върху българската прав-

на система“, ЮФ на УНСС, 22 ноември 2018г., Изд. Комплекс – УНСС, София, 2019;

11. Христовова, М. Понятието за справедлив съдебен процес според Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи. Научни трудове на Института за държавата и правото, БАН, Том XIII, София, 2015 г.;

12. Council of Europe, European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, as amended by Protocols Nos. 11 and 14, 4 November 1950, ETS 5, <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3b04.html>;

13. European Union, Charter of Fundamental Rights of the European Union, 26 October 2012, 2012/C 326/02, <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3b70.html> ;

14. UN General Assembly, Universal Declaration of Human Rights, 10 December 1948, 217 A (III), <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3712c.html>;

15. ECHR, Case of Yocheva and Ganeva V. Bulgaria, Judgment of 11 May 2021, Applications Nos. 18592/15 and 43863/15;

16. ECHR, Case of Aleksandar Nešković v. Bulgaria, Judgment of 8 December 2020, Application No. 36803/11;

17. ECHR, Case of Iliev v. Bulgaria, Judgment of 20 April 2021, Application No. 63254/16;

18. ECHR, Case of Pogosyan–Ahenobarb v. Bulgaria, Judgment of 20 April 2021, Application No. 65417/16;

19. ECHR, Case of X and Others v. Bulgaria, Judgment of 2 February 2021, Application No. 22457/16;

20. ECHR, Case of Ganchev v. Bulgaria, Judgment of 12 April 2007, Application No. 57855/00;

21. ECHR, Case of Ivan Yordanov and Others against Bulgaria, Judgment of 2 July 2009, Application No. 23530/02;

22. ECHR, Case of Dimitrov and Hamanov v. Bulgaria, Judgment of 10 May 2011, Application Nos. 48059/06 and 2708/09;

23. ECLI, Judgment of the Court (Grand Chamber) of 6 October 2015, Maximillian Schrems v Data Protection Commissioner;

24. UN General Assembly, Universal Declaration of Human Rights, 10 December 1948, 217 A (III), <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3712c.html>;

25. <https://defakto.bg/2021/01/19/%D0%BD%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D1%82%D0%BE-%D0%BD%D0%B0-%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%83%D1%88e%D0%BD%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0-%D0%BF%D0%BE-%D0%BA%D0%BE/>